

TEMES DE DEBAT

Qui em pagarà la pensió?

La crisi i el consegüent atur provoquen una situació molt complicada en la contribució al sistema de pensions. L'atur és el problema més important que s'haurà de resoldre per garantir el futur del sistema de pensions. Amb la recent reforma n'hi haurà prou per garantir el sistema de protecció social? El futur passa pels plans de pensions privats?

ANÀLISI Eugenio Recio

Crisi, pensions i Estat de benestar

En la fase actual de la crisi en què ens trobem es plantegen nous desafiaments per a l'anomenat Estat de benestar (EB) i especialment per al sistema públic de pensions.

La problemàtica del dèficit públic amb la reducció dels ingressos pressupostaris per la caiguda de l'activitat econòmica i la consegüent necessitat de retallar la despesa pública per evitar que calgui recórrer a nous endeutaments afecta clarament els diferents àmbits de la protecció social.

En el cas de les pensions públiques hi ha un factor singular per l'augment de l'atur, que disminueix les cotitzacions amb què es financen les rendes dels pensionistes, segons el "sistema de repartiment". I a aquesta desproporció, causada per la crisi, entre el nombre de cotitzadors i el de pensionistes s'hi afegeix un altre factor: el de l'evolució demogràfica, que des de fa anys provoca diferents reformes.

La gravetat de la situació actual, pel que fa a les pensions contributives, es manifesta en el dèficit que, per primera vegada, es registra entre la quantitat dedicada al pagament de les pensions i les aportacions de la població ocupada, situació impensable fa només un temps. Naturalment aquestes dificultats es plantegen pel mecanisme del "sistema de repartiment", que afortunadament no està en qüestió i que, tot i que tenen una naturalesa diferent, no són pitjors que les que també en els moments actuals tindria el model de "capitalització".

L'acord assolit pel Govern i els agents socials per a la reforma de les pensions el 27 de gener del 2011 ha estat un pas més en el conjunt de reformes, que es duen a terme al nostre país des del 1985. A través d'un procés gradual i flexible, s'arribarà a establir en el 2028, com a edat legal de jubilació, els 67 anys, sense excloure incentius perquè els que puguin prolonguin la seva activitat laboral. També es farà d'una manera gradual l'ampliació dels 15 als 25 últims anys cotitzats per fer el còmput de cada pensió.

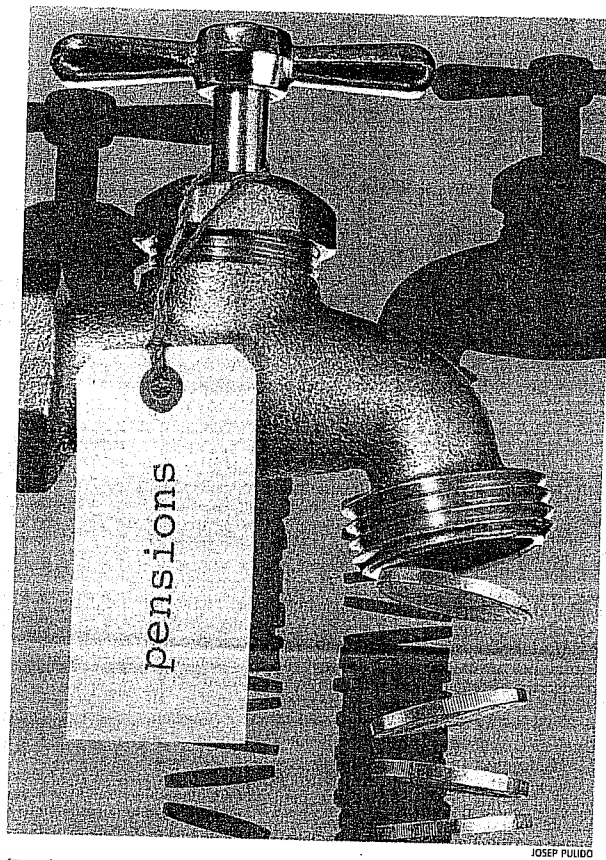
Sense negar l'encert d'aquestes i altres reformes que o bé ja s'han pres o bé es puguin anar

Per garantir el nivell de vida del futur pensionista caldria complementar el sistema de repartiment fomentant plans individuals

prenent per l'evolució demogràfica, ja que la crisi se superarà, ens sembla que ens trobem davant una gran oportunitat per garantir la sostenibilitat no tan sols de les pensions sinó també de tot el sistema de la protecció social.

La crisi que afecta el nostre temps ens mostra una vegada més les limitacions i les conseqüències negatives d'atribuir a l'Estat competències que superen les seves possibilitats. Per això sempre que tenim oportunitat cridem l'atenció sobre els riscos inherents a una mala interpretació de la locució Estat de benestar. En el sistema d'organització social i econòmica de la Unió Europea, conegut com a Economia Social de Mercat

E.M. RECIO, professor honorari d'Esade (URL)

JOSEP PUIGDÓ

(ESM), es considera que l'Estat té una funció pròpia i irrenunciable de garantir que els resultats del mercat, com a mecanisme principal de l'activitat econòmica, cobreixin les necessitats de tota la població, però com que lamentablement hi haurà grups socials que per causes involuntàries no podran participar activament en el mercat, l'Estat ha d'arbitrar els mitjans perquè també a ells els arribin els beneficis del mercat. Però en aquesta responsabilitat l'Estat ha d'actuar respectant els principis propis del mercat, cosa que no passa quan en circumstàncies com les actuals es recorre a un endeutament públic excessiu per pretendre fomentar un benestar per damunt de les possibilitats de l'economia d'un país i sense tenir ni exigir la participació activa dels ciutadans.

A cada capítol de la protecció social, d'acord amb les regles establertes, s'ha de comptar amb la presència activa i responsable de la ciutadania i, pel que fa al tema de les pensions contributives, això és particularment necessari per garantir-ne la sostenibilitat.

Pensem, doncs, que per tal de garantir el nivell de vida dels futurs pensionistes s'hauria de complementar el "sistema de repartiment" fomentant eficaçment plans individuals, segons les possibilitats de cada ciutadà, cosa que ja es fa en alguns països. Amb això es posaria en pràctica un principi fonamental de l'Economia Social de Mercat que el principal valedor davant les circumstàncies de la vida ha de ser el mateix ciutadà. D'aquesta manera, s'aconseguiria l'equilibri entre un sistema públic viable, al marge de les tendències demogràfiques, i un nivell de benestar amb el qual cada ciutadà, a més de contribuir amb les seves cotitzacions al finançament dels pensionistes coetanis, s'asseguraria, segons les seves possibilitats, la pensió desitjada per quan es jubili.

LA CLAU Xavier Melo

Elefants i camperols

Fa anys els elefants africans eren percebuts com a animals salvatges i destructors de collites. L'escassetat de recursos i la lluita constant de la població per sobreviure va portar gairebé a la total desaparició de l'espècie. Per preservar l'espècie es van establir les actuacions clàssiques. Se'n va prohibir la caça, la qual cosa mai no va tenir l'efecte esperat contra els furtius. Es va perseguir el comerç de vori i es va aconseguir apujar-ne ostentament el preu en el mercat negre. Totes les mesures van resultar perverses per a l'objectiu establert. Inesperadament va sorgir una idea insensata, traspasar els elefants als habitants dels poblats.

L'envelliment gradual de la població farà insostenible el grau de generositat dels programes de pensions

A diferència dels furtius que cacen i desapareixen, els camperols dels poblats adverteixen el llarg termini, saben que els elefants que conservin avui continuaran sent seus i dels seus fills. El resultat és senzill: Zimbàbue té una població d'elefants que creix a una taxa sostenible, exporta elefants i vori, i els camperols han prosperat.

Des de la publicació de *La paradoxa de la Seguritat Social* de H. Aaron (1966), també hi ha raons per debatre sobre l'optimització social dels sistemes de pensions. El principal argument és que l'envelliment constant de la població farà insostenible el grau de generositat dels programes de pensions. Les solucions clàssiques per defensar enèrgicament l'actual sistema clàssic no impedeixen d'entreveure amb tota seguretat un esgotament del sistema. Els liberals veuen el sistema de repartiment com un exemple més de l'esquema Ponzi, que provoca un desequilibri patrimonial creixent. Entre totes dues posicions, Suècia, en plena crisi dels 90, va optar per una idea desconcertant, va valorar el seu sistema de repartiment de prestació definida com a insostenible. Va definir un nou model de contribució mixta al sistema de repartiment i a un compte individual, i va aconseguir la percepció de la riquesa individual acumulada per la població i una taxa de substitució intergeneracional amb ajustos demogràfics automàtics.

La significació dels elefants de Zimbàbue i la reforma sueca revelen que quan la propietat és de tothom, la responsabilitat es dilueix. Els elefants, igual que els sistemes de pensions, estan més amenaçats quan la seguretat dels drets de propietat també ho està.

Potser tot això us semblarà una idea extravagant, tant com va simbolitzar fa anys lliurar els elefants als camperols africans perquè els gestionessin.

X. MELO, doctor en Ciències Econòmiques i director de l'àrea econòmica i social del CEES

PER SABER-NE MÉS PUBLICATIONS

Revisión paradoja de la Seguridad Social, Joan Hortala, Maria Jesús Carro i Xavier Melo. Cuadernos de Economía

The Effect Of Property Rights And Political Stability M.A. McPherson. African Elephants

The Swedish Pension System and the Economic Crisis Annika Sundén (2009)

Asociación Internacional de la Seguridad Social <http://www.issa.int/es/>

La reforma del sistema de pensiones en España Servicio de Estudios del Banco de España (2011)

¿Amenaza la crisis al Estado del Bienestar? M. Recio (2010)

Pensions at a Glance: Public Policies across OECD Countries OCDE (2007)

Gestionar la edad en la Sociedad del conocimiento VIII Informe Randstad (2007), elaborado por el Instituto de Estudios Laborales de Esade